

บูรณาการทางวิชาการและ บูรณาการทางสังคม ในสถานศึกษา ของนิสิตนักศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้

Academic and Social Integration as Perceived by
University Students in the Deep South of Thailand

คันสนีย์ จันทรานุภาพ^{1*}
ปรีดากรณ์ กาญจนสำราญวงศ์² สิริพร สังข์ทอง³
Sansanee Chanarnupap^{1*}
Preedaporn Kanjanasamranwong² Sireeporn Sungthong³

¹ อ.ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

² อ., สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

³ ผ.ศ., สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

* Corresponding author: e-mail: csansanee@tsu.ac.th Tel. 074-311885 ext. 1604

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่องบูรณาการทางวิชาการและบูรณาการทางสังคมในสถานศึกษาของนิสิตนักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบูรณาการทางวิชาการและทางสังคมในสถานศึกษาของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวิชาการและทางสังคมในสถานศึกษาของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับของรัฐในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา จำนวน 420 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีบูรณาการทางวิชาการและบูรณาการทางสังคมอยู่ในระดับมาก โดย เพศ การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะสำเร็จการศึกษา การแบกรับภาระทางบ้าน การทำงานในระหว่างศึกษา และชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษา ในขณะที่ การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ การเป็นสมาชิกชมรม การเป็นนักรักกิจกรรมของมหาวิทยาลัย การแบกรับภาระทางบ้าน และชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษา

คำสำคัญ: บูรณาการทางวิชาการ บูรณาการทางสังคม จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This paper is based on a survey research of academic and social integration as perceived by university students in the deep south of Thailand. 420 students from 7 universities in the area of Pattani, Yala, Narathiwat and Songkhla are chosen methodically. It is found that the overall levels of students' academic and social integration are desirable. Factors which affect significantly to students' academic integration are sex, year of study, student's commitment to educational success, domestic responsibility, and workload. Factors which affect significantly to students' social integration are year of study, student's commitment to living in harmony, student club membership, student's engagement to extra-curriculum activities, and domestic responsibility.

Keywords: Academic Integration, Social Integration, the Deep South of Thailand

บทนำ

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (2551-2565) เล็งเห็นว่าปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นต้องใช้การศึกษาร่วมเยียวยาเพื่อสันติสุขและการพัฒนาพื้นที่ในระยะยาว โดยเน้นใช้ปัญญาให้เข้าถึง เข้าใจ ยอมรับและเห็นคุณค่าสังคมไทยที่มีความเป็นพหุลักษณะทางวัฒนธรรม การพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับบัณฑิต การเสริมสร้างประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การสร้างโอกาสให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้บัณฑิตสามารถสร้างงาน อยู่ในตลาดแรงงาน และประกอบอาชีพในภาคใต้ มีความคล่องตัวจนสามารถเคลื่อนย้ายงานและอาชีพที่เชื่อมโยงกับอาเซียนและประชาคมมุสลิมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551: ข; 17-19; 42-43)

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวได้รับการตอบรับอย่างดีจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพยายามผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติในลักษณะต่างๆ ด้วยหวังว่ากิจกรรมทั้งหลายตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา จะมีส่วนช่วยเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับประเทศในระยะยาว จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาว่า ความพยายามของมหาวิทยาลัยในลักษณะต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น ส่งผลต่อบุคลากรทางวิชาการและบุคลากรทางสังคมของนิสิตนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการใช้ชีวิตท่ามกลางความหลากหลายในรั้วมหาวิทยาลัยหรือไม่ อย่างไร และปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อบุคลากรทางวิชาการและทางสังคมในสถานศึกษาของนิสิตนักศึกษา ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้พิจารณาประกอบการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนางานกิจกรรมนิตติการออกแบบกิจกรรมนอกหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและเสริมสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วิธีการวิจัย

การศึกษาบุคลากรทางวิชาการและบุคลากรทางสังคมในสถานศึกษาของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้เป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ที่กำลังศึกษาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและในกำกับของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา รวม 7 มหาวิทยาลัย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 420 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบ่งชั้นภูมิ เพื่อให้ได้ตัวอย่างครอบคลุมนิสิตนักศึกษาทุกจังหวัด ทุกมหาวิทยาลัย ทุกชั้นปี และทุกเพศ

นิยามเชิงปฏิบัติการและการวัด

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดของวินเซนต์ ทินโต (2002) เป็นกรอบในการศึกษา โดยกำหนดสมมติฐานคือ ภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายในการศึกษา ตลอดจนพันธะผูกพันที่นอกเหนือจากเรื่องเรียน มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการและบูรณาการทางสังคมในสถานศึกษาของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากสมมติฐานที่กำหนดไว้ มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. บูรณาการทางวิชาการ (Academic Integration) คือผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตศึกษากับระบบวิชาการภายในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายบริหารการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าไปในมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องเข้าไปติดต่อสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบวิชาการเหล่านี้ อันจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาคือ การพัฒนาความรู้และสติปัญญา การวิจัยนี้ประเมินบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาจากองค์ประกอบสามประการคือ ผลการเรียนรู้ พัฒนาการทางสติปัญญา และประสบการณ์ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษา

1.1 ผลการเรียนรู้ สำหรับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ใช้เกรดเฉลี่ยที่คาดหวังในภาคเรียนปัจจุบันภายหลังจากที่นิสิตนักศึกษาได้ทำการสอบกลางภาคแล้ว ส่วนนิสิตนักศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไปนั้น ใช้เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ของนิสิตนักศึกษา

1.2 พัฒนาการทางสติปัญญา วัดจากความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของตนเองเมื่อได้เข้าเรียนในสถานศึกษาที่สังกัด ผู้วิจัยใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ในการพิจารณามิติของพัฒนาการทางสติปัญญา โดยกำหนดให้พัฒนาการทางสติปัญญา ครอบคลุมพัฒนาการห้าด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาการด้านสำนึกต่อสังคมส่วนรวม พัฒนาการด้านการใช้ภาษาไทย พัฒนาการด้านการใช้ตรรกะเหตุผล และพัฒนาการด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 ประสบการณ์ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษา วัดจากความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อประสบการณ์ทางวิชาการตลอดระยะเวลาที่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาที่สังกัด ประสบการณ์ทางวิชาการในที่นี้ครอบคลุม ความมั่นใจทางวิชาการ ความรู้สึกพร้อมทางอาชีพในอนาคต และความสุขในการศึกษาเล่าเรียน

2. บูรณาการทางสังคม (Social Integration) คือผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตศึกษากับระบบสังคมภายในมหาวิทยาลัย เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าไปในมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องเข้าไปปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมภายในรั้วมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ เพื่อนนิสิต เจ้าหน้าที่ ฯลฯ ซึ่งบุคคลต่างๆ เหล่านี้อาจมีลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างไปจากตนเองไม่มากนักน้อย การติดต่อกับเกี่ยวข้อง

ระหว่างกันเกิดขึ้นทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การวิจัยนี้ประเมินบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษาจากองค์ประกอบสามประการคือ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ทศนคติของนิสิตนักศึกษาต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา และความรู้สึกผูกพันกับสถาบันการศึกษาที่สังกัด

2.1 การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ในที่นี้ครอบคลุมกิจกรรมปฐมนิเทศ และต้อนรับนักศึกษาใหม่ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมในวันสำคัญ

2.2 ทศนคติของนิสิตนักศึกษาต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ในที่นี้ครอบคลุมความสัมพันธ์ที่นิสิตศึกษามีกับเพื่อน อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษาเป็นไปได้ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน

2.3 ความรู้สึกผูกพันกับสถาบันการศึกษาที่สังกัด ในที่นี้ครอบคลุมความรู้สึกเห็นพ้องกับสถาบันในด้านนโยบายการบริหาร เป้าหมาย และวัฒนธรรมขององค์กร ตลอดจนความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นนิสิตนักศึกษาในสถาบันที่สังกัด ความรู้สึกเป็นพี่เป็นน้องกับนิสิตร่วมสถาบันเดียวกัน ยินดีปกป้องและรักษาชื่อเสียงหรือเกียรติภูมิของสถาบัน

3. ภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา ได้แก่

3.1 เพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศหญิงและเพศชาย

3.2 ศาสนา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ พุทธ คริสต์ อิสลาม และอื่นๆ

3.3 ภูมิลำเนา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเดียวกับที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และภูมิลำเนาอยู่นอกพื้นที่จังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

3.4 ชั้นปีที่ศึกษา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และตั้งแต่ชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป

3.5 ภาษาหลักที่ใช้ในครัวเรือน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาจีน และภาษามลายูถิ่น

3.6 ผลการเรียนก่อนอุดมศึกษา คือ เกรดเฉลี่ยสะสมที่นิสิตนักศึกษาใช้ในการสมัครเรียนอุดมศึกษา

3.7 ประเภทของสถานศึกษาก่อนเข้าเรียนอุดมศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนสายสามัญที่เน้นสอนวิชาการทั่วไป โรงเรียนที่เน้นสอนวิทยาศาสตร์ ควบคู่กับวิชาทั่วไป และโรงเรียนสายอาชีพ

4. การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่

4.1 การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะสำเร็จการศึกษา วัดจากความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับความมุ่งมั่นในการเรียน การให้คุณค่าเกรดและใบปริญญา

- 4.2 การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ อดทนอดกลั้น
คิดเห็นของนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับการเคารพในความแตกต่างทาง
วัฒนธรรม การให้คุณค่าสันติวิธีและการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
5. พันธะผูกพันที่นอกเหนือจากเรื่องเรียน ได้แก่
 - 5.1 การคบหาเพื่อนนอกสถาบัน
 - 5.2 การแบกรับภาระทางบ้าน
 - 5.3 การทำงานในระหว่างศึกษา
 - 5.4 การเป็นสมาชิกชมรม
 - 5.5 การพักหอพักในมหาวิทยาลัย
 - 5.6 การเป็นนักกิจกรรมหรือนักกีฬาในมหาวิทยาลัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม โดยเครื่องมือวัดตัวแปรต่างๆ ในแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความแม่นยำตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดตัวแปรต่างๆ พบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าไม่น้อยกว่า 0.6

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าสถิติพื้นฐานสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของตัวแปรและกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ การทดสอบที (t-Test) การทดสอบเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์จำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis)

ข้อจำกัดในการศึกษา

การวิจัยเชิงปริมาณซึ่งอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเป็นหลัก มีความสามารถจำกัดที่จะอธิบายเหตุผลแห่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น

ข้อค้นพบและการอภิปรายผล

บูรณาการทางวิชาการ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.5) มีบูรณาการทางวิชาการมาก โดยร้อยละ 74.9 มีบูรณาการทางวิชาการด้านผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีหรือดีมากหรือดีเยี่ยม (เกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.51 ขึ้นไป) ร้อยละ 71.6 มีบูรณาการทางวิชาการด้านพัฒนาการทางสติปัญญา มาก และร้อยละ 58.5 มีบูรณาการทางวิชาการด้านประสบการณ์ทางวิชาการมาก ประเด็นที่มหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรให้ความสนใจนิสิตนักศึกษามากขึ้นคือ

(1) พัฒนาการทางสติปัญญาด้านสำนึกต่อสังคมส่วนรวม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับนโยบายของมหาวิทยาลัย คณะ ภาควิชา และชั้นปี (2) พัฒนาการทางสติปัญญาด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ (3) พัฒนาการทางสติปัญญาด้านการใช้ภาษาไทย ทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน (4) พัฒนาการทางสติปัญญาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูล และ (5) ประสบการณ์ทางวิชาการ โดยเฉพาะความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาต่อการให้คะแนนและการตัดเกรด

บูรณาการทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.9) มีบูรณาการทางสังคมมาก โดย ร้อยละ 59.5 มีบูรณาการทางสังคมด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมาก กิจกรรมนอกหลักสูตรที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับการปฐมนิเทศและต้อนรับน้องใหม่ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.6) มีบูรณาการทางสังคมด้านทัศนคติเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา โดยเฉพาะกับกลุ่มเพื่อนและอาจารย์ และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.7) มีบูรณาการทางสังคมด้านความรู้สึผูกพันกับสถาบันการศึกษาที่สังกัดมาก ประเด็นที่มหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรให้ความสนใจนิสิตศึกษามากขึ้นคือ ทัศนคติของนิสิตนักศึกษาต่อความสัมพันธ์ที่มีกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย

การทดสอบสมมติฐาน

โจทย์วิจัยข้อ 1

นิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีชั้นปีแตกต่างกัน มีบูรณาการทางวิชาการและบูรณาการทางสังคมในสถานศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ พัฒนาการของบูรณาการทางวิชาการและบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ในลักษณะที่สูงขึ้นหรือต่ำลง สะท้อนประสิทธิผลของระบบวิชาการและระบบสังคมภายในมหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

1. การทดสอบความแตกต่างรายคู่ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (3.9467), ชั้นปีที่ 2 (3.9685) และชั้นปีที่ 3 (3.9183) (จากคะแนนเต็ม 5) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 (4.1066) โดยเมื่อพิจารณาบูรณาการทางวิชาการในแต่ละองค์ประกอบแล้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการด้านผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นผลการเรียนที่คาดหวังในภาคเรียนปัจจุบัน อยู่ที่ระดับเกรดเฉลี่ยสะสม 3.03 ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยเกรดเฉลี่ยสะสมก่อนอุดมศึกษาของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ เกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.01 ขึ้นไป จึงเป็นไปได้ว่า เมื่อเข้าเรียนอุดมศึกษาในภาคเรียนแรก นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ใช้เกรดเฉลี่ยสะสมก่อนอุดมศึกษาเป็นฐานในการคาดหวังเกรดในระดับอุดมศึกษา แต่ผลการเรียนที่ทำได้จริงซึ่งดูได้จากค่าเฉลี่ยผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยเกรดเฉลี่ยสะสมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2

และ 3 เท่ากันที่ 2.75 และค่าเฉลี่ยเกรดเฉลี่ยสะสมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 อยู่ที่ 2.82 ซึ่งค่าเฉลี่ยเกรดเฉลี่ยสะสมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านิสิตนักศึกษายังเรียนนานขึ้น เกรดเฉลี่ยสะสมของนิสิตนักศึกษาก็ไม่ได้แตกต่างจากเดิม และเกรดเฉลี่ยสะสมที่นิสิตนักศึกษาทำได้จริงยังอาจจะแตกต่าง (ต่ำกว่า) จากเกรดที่นิสิตนักศึกษาคาดหวังไว้ตั้งแต่แรกอีกด้วย

ส่วนบูรณาการทางวิชาการด้านพัฒนาการทางสติปัญญา พบว่า ค่าเฉลี่ยพัฒนาการทางสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 มีค่าเท่ากันคือ 4.0 (จากคะแนนเต็ม 5) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับค่าเฉลี่ยพัฒนาการทางสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คือ 4.2 สถิติที่ได้แสดงให้เห็นว่า นิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีบูรณาการทางวิชาการด้านพัฒนาการทางสติปัญญา แต่พัฒนาการดังกล่าวจะปรากฏผลเมื่ออย่างเข้าชั้นปีที่ 4 แล้ว

สำหรับบูรณาการทางวิชาการด้านประสบการณ์ทางวิชาการ พบว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยประสบการณ์ทางวิชาการสูงสุด (4.1) (จากคะแนนเต็ม 5) ก่อนที่จะลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในชั้นปีที่ 2 (3.9) และเท่าเดิมในชั้นปีที่ 3 (3.8) แล้วเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในชั้นปีที่ 4 (4.0) ซึ่งค่าเฉลี่ยประสบการณ์ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 (4.0) กับชั้นปีที่ 1 (4.1) ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทิศทางการเพิ่มขึ้น และลดลงของค่าเฉลี่ยประสบการณ์ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาชั้นปีต่างๆ มีความคล้ายคลึงกับทิศทางการเพิ่มขึ้นและลดลงของค่าเฉลี่ยผลการเรียนของนิสิตนักศึกษา จึงเป็นไปได้ว่าเมื่อผลการเรียนตกลง นิสิตนักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อประสบการณ์ทางวิชาการลดลง และเมื่อผลการเรียนดีขึ้น นิสิตนักศึกษาก็จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อประสบการณ์ทางวิชาการเพิ่มขึ้น

2. การทดสอบความแตกต่างรายคู่ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางสังคมสูงสุด (4.0837) (จากคะแนนเต็ม 5) ก่อนที่จะลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในชั้นปีที่ 2 (3.8752) และเท่าเดิมในชั้นปีที่ 3 (3.8637) แล้วเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในชั้นปีที่ 4 (4.0168) ซึ่งค่าเฉลี่ยบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 (4.0168) กับชั้นปีที่ 1 (4.0837) ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สถิติที่ได้สะท้อนให้เห็นว่ากลไกต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พยายามจะนำมาใช้เพื่อที่จะผนวกนิสิตนักศึกษาตั้งแต่แรกเข้าในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่อุดมศึกษานั้น ใช้ได้ผลดีพอสมควรจนทำให้นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางสังคมสูงสุด โดยเมื่อพิจารณาบูรณาการทางสังคมในแต่ละองค์ประกอบแล้ว พบว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปีแตกต่างกัน มีบูรณาการทางสังคมด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรแตกต่างกัน โดยไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับบูรณาการทางสังคมด้านทัศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา และด้านความรู้สึกรู้สึกผูกพันกับสถาบันการศึกษาที่สังกัด

ค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีค่าเท่ากับ 4.03, 3.61, 3.76, และ 3.78 (จากคะแนนเต็ม 5) ซึ่งค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาชั้นปีอื่นๆ และค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรระหว่างนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3, และ 4 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่ามหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการออกแบบกิจกรรมนอกหลักสูตรให้กับนิสิตนักศึกษาทุกชั้นปี แต่กิจกรรมนอกหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะมีมากกว่าเทียบกับชั้นปีอื่นๆ ส่งผลให้นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางสังคมสูงสุดโดยเฉพาะบูรณาการทางสังคมด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

โจทย์วิจัยข้อ 2

ภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายในการศึกษา และพันธะผูกพันที่นอกเหนือจากเรื่องเรียน มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการและบูรณาการทางสังคมในสถานศึกษาของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ โดยการทดสอบสมมติฐานจะทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและเฉพาะกลุ่มตัวอย่างชั้นปีที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเริ่มต้นชีวิตทางวิชาการและทางสังคมในรั้วมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษา

1. การทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา การยึดมั่นผูกพันของนิสิตนักศึกษาต่อเป้าหมายในการศึกษา และพันธะผูกพันที่นอกเหนือจากเรื่องเรียน กับบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับบูรณาการทางวิชาการ เรียงลำดับตามค่าสหสัมพันธ์เชิงส่วน (Beta) จากมากไปน้อย ได้แก่ (1) การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะสำเร็จการศึกษา มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการร้อยละ 21.9 โดยนิสิตนักศึกษาที่มีการยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะสำเร็จการศึกษามาก มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีการยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะสำเร็จการศึกษาน้อย และน้อย ตามลำดับ (2) การแบกรับภาระทางบ้าน มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการร้อยละ 19.5 โดยนิสิตนักศึกษาที่แบกรับภาระทางบ้านมาก มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่แบกรับภาระทางบ้านปานกลาง หรือน้อย (3) การทำงานในระหว่างศึกษา มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการร้อยละ 19.1 โดยนิสิตนักศึกษาที่ทำงานในระหว่างศึกษาน้อย และมีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการสูงกว่า นิสิตนักศึกษาที่ทำงานในระหว่างศึกษามาก และ (4) เพศ มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการร้อยละ 9.1 โดยนิสิตนักศึกษาเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการสูงกว่าเพศชาย

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา การยึดมั่นผูกพันของนิสิตนักศึกษาต่อเป้าหมายในการศึกษา และพันธะผูกพัน

ที่นอกเหนือจากเรื่องเรียน กับบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทดสอบเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เรียงลำดับตามค่าสหสัมพันธ์เชิงส่วน (Beta) จากมากไปน้อย ได้แก่ (1) การแบกรับภาระทางบ้าน มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 28.1 โดยนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่แบกรับภาระทางบ้านมาก มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการสูงกว่านิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่แบกรับภาระทางบ้านปานกลางและน้อย (2) การพักหอพักในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 10.5 โดยนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่พักหอพักในมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางวิชาการต่ำกว่านิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่พักอยู่นอกมหาวิทยาลัย

ข้อค้นพบที่ได้สะท้อนให้เห็นว่า แม้นิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด (ร้อยละ 48.53) จะแบกรับภาระทางบ้านมาก และทั้งหมด (ร้อยละ 46.4) จะทำงานในระหว่างศึกษาปานกลางหรือมาก แต่นิสิตนักศึกษาเหล่านี้สามารถมีบูรณาการทางวิชาการสูงได้ ข้อเสนอแนะที่มักเชื่อกันว่าการแบกรับภาระทางบ้านและการทำงานในระหว่างศึกษาจะส่งผลเสียต่อการเรียนนั้น จึงอาจไม่เป็นจริงเสมอไป และข้อเสนอแนะที่มักเชื่อกันว่าการพักหอพักในมหาวิทยาลัยจะส่งผลดีต่อการเรียนนั้น ก็อาจไม่เป็นจริงเสมอไปเช่นกัน ในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 พักหอพักในมหาวิทยาลัยนั้น หากมหาวิทยาลัยต้องการให้เกิดผลดีต่อการเรียนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยย่อมต้องพิจารณาองค์ประกอบหรือสร้างมาตรการอื่นๆที่เอื้อต่อการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่พักหอพักในมหาวิทยาลัยด้วย

2. การทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา การยึดมั่นผูกพันของนิสิตนักศึกษาต่อเป้าหมายในการศึกษา และพันธะผูกพันที่นอกเหนือจากเรื่องเรียน กับบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับบูรณาการทางสังคม เรียงลำดับตามค่าสหสัมพันธ์เชิงส่วน (Beta) จากมากไปน้อย ได้แก่ (1) การยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางสังคมร้อยละ 30.4 โดยนิสิตนักศึกษาที่มีการยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติมาก มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางสังคมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีการยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติปานกลางหรือน้อย (2) การเป็นนักกิจกรรมหรือนักกีฬาของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางสังคมร้อยละ 27.1 โดยนิสิตนักศึกษาที่มีความเป็นนักกิจกรรมหรือนักกีฬาของมหาวิทยาลัยมาก มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางสังคมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีความเป็นนักกิจกรรมหรือนักกีฬาของมหาวิทยาลัยปานกลาง และน้อย ตามลำดับ (3) การเป็นสมาชิกชมรม มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางสังคมร้อยละ 6.6 โดยนิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชมรม มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางสังคมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกชมรม

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา การยึดมั่นผูกพันของนิสิตนักศึกษาต่อเป้าหมายในการศึกษา และพันธะผูกพันที่นอกเหนือจากเรื่องเรียน กับบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทดสอบเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีตัวแปรเดียวคือการยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ มีความสัมพันธ์กับบูรณาการทางสังคมร้อยละ 39.3 โดยนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีการยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติมาก มีค่าเฉลี่ยบูรณาการทางสังคมสูงกว่านิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีการยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติปานกลางหรือน้อย

โจทย์วิจัยข้อ 3

บูรณาการทางวิชาการมีความสัมพันธ์ทางสถิติกับบูรณาการทางสังคมหรือไม่อย่างไร

การทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างบูรณาการทางวิชาการกับบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า บูรณาการทางวิชาการของนิสิตนักศึกษากับบูรณาการทางสังคมของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างกัน โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏในความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างบูรณาการทางวิชาการด้านผลการเรียนกับบูรณาการทางสังคมด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างบูรณาการทางสังคมด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับบูรณาการทางวิชาการด้านพัฒนาการทางสติปัญญาและด้านประสบการณ์ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษา

ในความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างบูรณาการทางวิชาการด้านผลการเรียนกับบูรณาการทางสังคมด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีมากหรือดีเยี่ยม (เกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.01 ขึ้นไป) จะมีค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีหรือดีพอใช้หรือพอใช้ (เกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3.00) ข้อค้นพบนี้ค้านกับความเชื่อของคนทั่วไปที่มักเชื่อกันว่า เด็กเรียนมักไม่สนใจกิจกรรม ผลการวิจัยนี้สนับสนุนว่า นิสิตนักศึกษาที่มีผลการเรียนดี มีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมากกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลการเรียนปานกลางหรือพอใช้ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำการส่งเสริมอย่างจริงจังที่จะผลักดันให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร โดยเฉพาะกิจกรรมที่จำเป็นต่อการสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามปณิธานของมหาวิทยาลัย ในบางมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยทักษิณ ออกแบบหลักสูตรพัฒนานิสิตนอกชั้นเรียน และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษา โดยหลักสูตรเหล่านี้ถือเป็นข้อบังคับในการขอสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ด้วยเหตุนี้ นิสิตนักศึกษาที่ต้องการสำเร็จการศึกษา นอกจากจะต้องมีผลการเรียนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ยังจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรตามแผนและตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัย

กำหนดไว้อีกด้วย ส่งผลให้นิสิตนักศึกษาที่สนใจการเรียน และต้องการสำเร็จการศึกษา มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

ส่วนความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างบูรณาการทางสังคมด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับบูรณาการทางวิชาการด้านพัฒนาการทางสติปัญญาและด้านประสบการณ์ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษานั้น พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมาก จะมีค่าเฉลี่ยประสบการณ์ทางวิชาการและค่าเฉลี่ยพัฒนาการทางสติปัญญาสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรน้อยหรือปานกลาง และพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลการเรียนของนิสิตนักศึกษา ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษา แต่ไม่มีผลต่อผลการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสม) ของนิสิตนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Tinto, V. (2002). **Leaving college: rethinking the causes and cures of student attrition**. Chicaco: University of Chicaco Press.